

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Aanzet voor een visie op catechese

In de vorige twee artikelen is een beeld gegeven van de waardering voor kerk en catechese vanuit het perspectief van de catechisanten. In dit derde artikel willen we werken aan een visie op catechese.

J. Meerveld ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - J. Meerveld	
Aanzet voor een visie op catechese	485
<i>Meditatief</i> - R.J. Vreugdenhil	
Kom, laten we maar gaan vissen	489
<i>Wandelen met God</i> - J.T. Oldenhuis	
Geen teken meer nodig	490
<i>Achtergronden</i> - A.C. Breen	
Beeldschoon	493
<i>Evangelisatie en zending</i> - J. Plug	
Geliefde ongelovige	495
<i>Synode impressies</i> - L.E. Leeftink	
	495
<i>Uit de kerken</i>	500
<i>Persbericht</i>	500

Je kunt de vraag stellen of er in de GKV veel gewerkt is aan een visie op catechese. Er is veel praktijk en er zijn methoden ontwikkeld: *De Weg, Ik geloof*. M.E.Hoekzema, tot voor kort docent didactiek en pedagogiek van de catechese aan TUK, heeft het denken over doelstellingen van de catechese een stuk verder gebracht door naast kennisdoelen (cognitieve doelen) aandacht te vragen voor vormings- en opvoedingsdoelen. Hiermee is een belangrijke stap gezet, met name om onderwijskundig meer greep te krijgen op wat een catecheet doet tijdens de catechese. Door dit onderscheid in doelen is er aandacht gekomen voor het vormende aspect in de catechese, een aspect dat daarvoor misschien wel impliciet aanwezig was, maar niet werd benoemd. Naast het overbrengen van kennis, dat altijd sterk gedomineerd heeft, werd de aandacht voor de eigen bewuste geloofskeuze van de jongere een belangrijk item. Dit onderscheid in doelen is sturend geweest voor het ontwikkelen van de methode *Ik geloof*.

Van de kant van de theologen binnen de GKV is niet echt veel geproduceerd op het gebied van catechese. Je kunt vaststellen dat er geen uitgewerkte, theologisch doordachte visie op catechese is. Misschien komt dit omdat cate-

chisatie er zo vanzelfsprekend bij hoort, dat er geen directe aanleiding is hierover door te denken. Je kunt in ieder geval vaststellen, als je afgaat op het aantal publicaties over catechese, dat het geen centraal item is. In de kerkorde wordt catechese nauwelijks genoemd en er zijn op dit punt ook geen landelijke afspraken gemaakt op een synode. Dit in tegenstelling tot andere kerken.

Het is opvallend dat in kerken waar het aantal catechisanten dramatisch is teruggelopen, wel veel gepubliceerd is over catechese en jeugd-pastoraat en dat daar stevig wordt nagedacht hoe je jongeren kunt interesseren voor kerk en geloof. Daar is meer geïnvesteerd in een catechetische visie. Het is denk ik nuttig om je te confronteren met wat in Nederland aan ideeën rond catechese is ontwikkeld. Niet om het direct allemaal over te nemen, maar wel om materiaal te verzamelen om tot een visie te komen. Dit laatste vraagt heel veel werk. Hier alleen wat overwegingen voor een aanzet tot visie.

In de GKV: verbond centraal

De catechese van de GKV staat in de traditie van de Reformatie. Vanaf de Reformatie staat in het denken over onderwijs het verbond centraal. Ouders zien hun kinderen als leden van het verbond met de Here God en willen hen graag in die lijn opvoeden. Catechese is een van de middelen om hier aan te werken. Het waardevolle van deze visie is dat hier een relatie wordt gelegd tussen de gemeenschap (verbond, kerk) en het onderwijs, terwijl tegelijk de ouders hierin een centrale rol blijven vervullen.

De motivatie van ouders om hun kinderen naar catechisatie te sturen, is vooral gelegen in de belofte die ze bij de doop hebben afgelegd, nl. dat ze hun kind 'bij het opgroeien in deze leer naar vermogen zullen onderwijzen en laten onderwijzen'.¹ De bijbelse fundering van deze manier van denken wordt gevonden in teksten als Psalm 78:1-7 en Deuteronomium 6:4-9. In deze teksten worden ouders gewezen op hun verantwoordelijkheid ten opzichte van het volgende geslacht. Wat ze zelf geleerd hebben van hun ouders, moeten ze doorgeven aan hun kinderen. Van kind tot kind.

De notie van het verbond geeft ook een kleur aan wat overgedragen wordt: het is meer dan cognitieve kennis, want het betreft kennis die met leven met God en met de andere mensen van het verbond te maken heeft.

Verder is waardevol dat in deze visie het element van volwassenwording genoemd wordt: het afleggen van geloofsbelijdenis wordt gezien als een eigen keuze die plaats vindt op een moment waarop iemand ook zelfstandig kan kiezen. Het is een keuze voor God en tegelijk een keuze voor de gemeenschap. Catechese kan in dit kader gezien worden als de inspanning van de kerk om de catechisanten op de weg naar het afleggen van geloofsbelij-

denis te leiden en te begeleiden. C.Trimp formuleert deze visie kernachtig: 'De catechese bedoelt de kinderen, die door de doop ingelijfd zijn in de verbondsgemeente, te brengen tot het bewust deelnemen aan de eredienst van de gemeente'.²

Als mogelijk nadeel kan genoemd worden dat het is opgenomen in een traditie waarin dit de min of meer voorgeschreven weg is. Belijdenis afleggen wordt wel gezien als een eigen keus, maar het is ook een keus die gemaakt kan worden vanuit sociale wenselijkheid. Denken vanuit het verbond kan aanleiding geven tot een vorm van automatisme, zonder dat er zo diep doorgedacht wordt over wat het inhoudt om voor God te kiezen.

Navolging

Aan het genoemde bezwaar kan gewerkt worden wanneer naast de aandacht voor het verbond ook andere aspecten meegenomen worden. Op dit punt valt bijvoorbeeld te leren van J.Firet, tot 1987 hoogleraar praktische theologie aan de VU. In zijn *Het agogisch moment in het pastoraal optreden*³ besteedt hij veel aandacht aan wat de bijbel zegt over leren en onderwijzen.

Firet vraagt in verband met 'leren' o.a. aandacht voor Mattheüs 28:19-20, een tekst die wij kennen als het doopbevel: Jezus kwam op hen toe en zei: 'Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld'.

Firet wijst op een bijzonderheid in deze tekst. Je zou verwachten dat Jezus, als Koning van het Rijk van God, opdracht geeft om de volken tot zijn onderdanen te maken, maar Hij zegt: Ga, maak alle volken tot mijn *leerling*. Gods koninkrijk bestaat uit leerlingen. Van de leerlingen wordt navolging verwacht, die in de tekst omschreven wordt als: hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat Jezus hun opgedragen heeft. (vs. 20) Het gaat niet alleen om het leren, maar om het 'leren zich te houden aan wat Jezus opgedragen heeft'. Of, in de vertaling van 1951, 'leert hen onderhouden', wat meer inhoudt dan horen en onthouden, want dit roept op tot navolgen.

Firet ziet een duidelijke parallel met het Oude Testament: "Discipelschap is navolging, het gaan van een weg, een continu met Jezus zijn, blijven in zijn woord".⁴ Het beeld van het gaan van een weg komt bijvoorbeeld ook voor in Spreuken 22:6. Daar staat: Leer een kind van jongs af aan de juiste weg. 'De weg' is het leven van een mens, gezien onder het aspect van de bezinning van dat leven. Een leven 'verloopt' niet zomaar, het gaat ergens heen. Elk leven heeft zijn eigen doel;

zich daarop richten is een opdracht.⁵ De opvoeding die begint in het gezin, is daarop gericht. Gericht op leren gaan van deze weg. Voor het volgen van deze weg is een richtingwijzer nodig. 'De thora wijst de weg, geeft geleide op de weg.'⁶ En voor het gaan op deze weg is wijsheid nodig. Wijsheid heeft te maken met de menselijke reflectie op het gaan van de weg. 'Men komt met de *chokmah* in de sfeer van het leven van elke dag, waarin de mens niet voortdurend met zware problemen bezig is, of telkens - zoals men dat uitdrukt - voor 'de laatste vragen' wordt gesteld. Wel waar men telkens voor de vraag komt te staan: wat nu - hoe nu verder?'⁷ Een wijs mens kan het leven aan, met wijsheid die begint met ontzag voor de Heer. (Spreuken 1:7 e.a.). In het onderricht heeft deze wijsheid een belangrijke plaats ingenomen. Daarbij ging het om het overdragen van wijsheden. Maar het doel lag ook verder. Het gaat om het je persoonlijk eigen maken van de wijsheden: 'Luister naar wat ik je leer, en word wijs.' (Spreuken 8:33)

Deze overwegingen van Fiet zijn boeiend. Centraal stellen van navolging geeft catechese een ander karakter dan het centraal stellen van de overdracht van de leer. Dit laatste was heel lang kenmerkend, ook voor de catechese in de GKV.

Waar komt het cognitieve karakter vandaan?

W. Verboom heeft onderzocht waar het cognitieve karakter van de catechese, met sterke concentratie op overdracht van de leer, vandaan komt. In zijn boek *De catechese van de Reformatie en de Nadere Reformatie* laat hij zien dat dit te maken heeft met de opvatting over het verbond. In het denken over het verbond werd in de tijd van de Nadere Reformatie onderscheid gemaakt tussen uitwendig en inwendig verbond. Het laatste is opgericht met de wedergeboren christenen, een gedachte die typerend is voor de bevindelijke stroming binnen de gereformeerde gezindte.

De indeling in wedergeboren en niet-wedergeboren christenen heeft gevolgen gehad voor de catechese. Deze richt zich op de doorsnee catechisanten bij wie nog niet zichtbaar is of ze wel of niet wedergeboren zijn, c.q. uitverkoren zijn. Hierdoor heeft de catechese een verschrappingproces ondergaan. 'In plaats van de geloofspedagogische leerroute komt nu een doctrinair bepaalde leerroute'.⁸ Intellectualistische kennis (die kan leiden tot een historisch geloof), wordt onderscheiden van geloofskennis, die alleen voor de uitverkorenen bestemd is. En omdat men niet weet wie men op catechisatie voor zich heeft, komt het accent te liggen op het verstandelijk onderwijzen van waarheden voor iedereen.

De traditie die toen ontwikkeld is, heeft stand gehouden, ook nog jarenlang in een kerk als

de GKV, waar het onderscheid wedergeboren en niet-wedergeboren heel anders functioneert.

Accent leggen op 'navolging' is een middel om te voorkomen dat catechese te cognitief wordt. Kiezen voor navolging heeft gevolgen voor de inhoud en de doelen. Ten aanzien van de inhoud wordt duidelijk dat het om een bepaald soort leren gaat in de catechese. Bij navolging wordt geaccentueerd dat het een leerproces is, dat nooit ophoudt. Navolging geldt zowel de leerling als leraar, de catechisant en de catecheet, want men raakt nooit 'volleerd'. Tegelijk

accent op 'navolging' kan voorkomen dat catechese te cognitief wordt

wordt hiermee benadrukt dat het leren gericht is op de relatie met God en met Christus. 'In deze relatie moet men ingewijd worden. Het moet uitgelegd, beleefd en geoefend worden. Het één kan niet zonder het ander. Het heeft iets te maken met hoofd, hart én handen. Met het gehele verstand, het gehele hart, de gehele ziel en met alle kracht die in ons is. De hele persoon is erbij betrokken'.⁹

Huiscatechese

K.A. Schippers, in leven hoogleraar ambtelijke vakken te Kampen (Oudestraat), denkt verder in de lijn van Fiet. Hij benadrukt dat catechese een functie van de gemeente is. Een catechetische theorie behoort voort te vloeien uit een bredere theorie van de gemeente. Een van zijn bezwaren tegen de praktijk van een traditionele setting van catechese is dat deze los van de gemeente plaatsvindt.

Samen met A. Lalleman heeft hij in 1985 het boek *Anders op weg in de catechese* uitgebracht. Daarin wordt gewezen op een initiatief ontstaan in de Gereformeerde Kerk (syn.) van Ermelo (1974) om over te stappen op een systeem van huiscatechese. Huiscatechese is een vorm waarin de ideeën van Schippers goed kunnen worden gerealiseerd, omdat daarin het gemeenschapskarakter sterk naar voren komt. Hier wordt catechisatie aan huis gegeven aan een klein groepje jongeren door gemeentelieden (vrijwilligers). Gewerkt wordt met 'catechetenduo's', dat wil zeggen dat aan een groep twee catecheten worden verbonden. Hiermee ontstaat in de meer vertrouwde sfeer van de huiskamer een ontmoeting tussen jongeren en ouderen. Op deze manier kan de gemeenschap ervaren worden, omdat er sprake is van direct contact, meer openheid en gezelligheid. Catechese is op deze manier niet meer alleen het werk van de predikant. De rol van de predikant krijgt het accent van het begeleiden van de huiscatecheten. Catechese wordt op deze manier teruggegeven aan de gemeente.¹⁰

Het model van Ermelo is binnen de Gereformeerde Kerken (syn) erg populair geworden. Er kwamen catechetische centra, o.a. in Kampen, waarin lesmaterialen werden verzameld voor de huiscatecheten en van waaruit ondersteuning werd geboden. Dit initiatief had tot gevolg dat in veel plaatsen de gewone catechisaties werden vervangen door huiscatechese. Deze praktijk staat op dit moment erg onder druk. De catechetische centra zijn vrijwel alle opgeheven. Het systeem heeft niet standgehouden. Als een van de belangrijkste oorzaken wordt genoemd het besluit dat het aan de plaatselijke kerken overgelaten wordt om kinderen toe te laten tot het avondmaal. Hierdoor kwam de openbare belijdenis en de weg daarnaar toe via de catechisaties in de lucht te hangen. En ook met het gevolg dat het doen van openbare belijdenis sterk is afgenomen. G.Heitink stelt in *Biografie van de dominee*¹¹ op basis van deze twee ontwikkelingen (de stap naar huiscatechese en het toelaten van kinderen aan het avondmaal) vast dat binnen één generatie een eeuwenlang bestaand instituut als catechese vrijwel verdwenen is.

Geloven leren

In het boek van de docente godsdienstpedagogiek aan de VU, Alma Lanser, *Geloven leren*,¹² wordt de nieuwe situatie in de Gereformeerde Kerken (syn), min of meer als vertrekpunt genomen. Het betreft dan een situatie waarin een jarenlange catechese aan de jeugd van de kerk geen gewoonte meer is en waar het blijvend lidmaatschap van de kerk niet meer vanzelfsprekend is. Zij wijst op het belang van 'wederkerig leren'. Leren is een proces waarin alle deelnemers, ouderen en jongeren, van elkaar leren. Zij heeft een werkvorm bedacht waarin ouders met hun kinderen in een catechetische setting met elkaar aan het werk gaan. Dit op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Geloven typeert zij als steeds zoeken naar de betekenis van geloven, het is een doorgaand proces van wederzijdse beïnvloeding en verandering. Geloven is 'een voortgaand creatief proces van samenwerkende mensen'. Daarom is de titel van haar boek '*Geloven leren*' en niet: leren geloven.

Het is boeiend te lezen hoe in de gesprekken, die zij beschrijft, de ouders ook echt leren van de jongeren en omgekeerd. 'Geloofsopvoeding krijgt het karakter van een levenslang zoeken naar de betekenis van geloof, waarbij jongeren en ouderen op elkaar aangewezen zijn in een gezamenlijke zoektocht. Zij heeft, denk ik gelijk als ze zegt dat geloof ook aspecten van zoeken kent en het is ook waar dat ouderen van jongeren kunnen leren en omgekeerd. Het model maakt duidelijk dat aan leren nooit een eind komt, maar een doorgaand proces is.

Wat valt er te leren uit het overzicht

Uit het overzicht van de verschillende concepten kunnen enkele belangrijke grondlijnen voor een visie op de catechese afgeleid worden. Allereerst *de bedding* van de catechese. Deze ligt in het *verbond*. Ten aanzien van de GKV valt op dat het afleggen van openbare belijdenis verbonden wordt met het verbond. Het wordt gezien als het eigen, zelfstandige antwoord op de eisen van dit verbond. De jongere neemt voor eigen rekening wat de ouders eerder voor hem of haar gedaan hebben. Het is een vorm waarin de lijn van de geslachten binnen de kerk voortgaat. Het aspect van *zelfstandig worden* komt hier goed naar voren. Firet heeft belangrijke opmerkingen gemaakt als het gaat over *de inhoud* van het onderwijs. Kort gezegd: termen als *discipelschap*, *navolging*, *het gaan van de weg*, komen het sterkst naar voren. Dit hoeft geen contrast te zijn met het denken vanuit het verbond. Het zijn juist zaken die goed passen binnen het denken van het verbond, omdat op deze wijze een beroep gedaan wordt op het leven als verbondspartner. Positief is ook de aandacht die Schippers vraagt voor de gemeente als *lerende gemeente*. Het benadrukt dat binnen het verbond iedereen tegenover God gelijk is en daarmee in principe ook tegenover elkaar. Slechts één is de meester. En deze meester blijft doorgaan met onderwijzen en maakt leren tot een levenslang proces. Lanser - van der Velde wijst op het belang dat de generaties met elkaar in gesprek gaan als een belangrijk instrument wat betreft geloofslernen. Het is een manier om de betrokkenheid van de ouders te honoreren. Het nakomen van de doopbelofte kan goed gestalte krijgen in de vorm van uitwisseling tussen de generaties.

Hans Meerveld is coördinator van de hbo-opleidingen theologie aan de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle en docent didactiek van de catechese aan de Theologische Universiteit te Kampen

- 1 Uit: Formulier voor de bediening van de heilige doop aan de kinderen van de gelovigen, Gereformeerd Kerkboek, pag. 515
- 2 Trimp, C., *Inleiding in de ambtelijke vakken*, Kampen, 1989, 90
- 3 Firet, J., *Het agogisch moment in het pastoraal optreden*, Kampen, 1968
- 4 idem, 88
- 5 idem, 71
- 6 idem, 73
- 7 idem, 74
- 8 W.Verboom, *De catechese van de Reformatie en de Nadere Reformatie*, Amsterdam, 1986, 334
- 9 G.D.J.Dingemans, *In de leerschool van het geloof*, Kampen, 2000, 142
- 10 In Anders op weg in de catechese, 's-Gravenhage, 1985, dat hij samen met A.Lalleman geschreven heeft, wordt uitgebreid ingegaan op deze vorm van catechese. De genoemde argumenten zijn aan dat boek ontleend.
- 11 Heitink, G., *Biografie van de dominee*, Baarn, 2001, 239
- 12 Lanser - van der Velde, Alma, *Geloven leren, een theoretisch en empirisch onderzoek naar wederkerig geloofslernen*, Kampen, 2000

Kom, laten we maar gaan vissen

**Petrus zei: 'Ik ga vissen.' 'Wij gaan met je mee', zeiden de anderen.
Johannes 21:3**

R.J. Vreugdenhil ■

Terug waar het begon

Het was ergens in de weken na de opstanding van hun Heer. Ze waren teruggegaan naar Galilea. Zo had de Heer het gezegd. Galilea, daar was het allemaal begonnen. Voor een aantal van hen zelfs letterlijk op diezelfde plek waar ze nu zaten, aan het meer. De plek waar ze dagelijks werkten, als beroepsvissers. Daar had Jezus hen geroepen. Alles hadden ze achtergelaten. Hun boot, hun netten. Ze zouden vissers van mensen worden.

Ze hadden enorm veel meegemaakt. Hoogtepunten en diepe dalen. Ze hadden gejuicht en ze hadden zich geschaamd. Ze hadden grote verwachting gehad en ze waren diep teleurgesteld geweest. Nu zaten ze weer aan het meer in Galilea. Wat hebben ze gedacht?

Een logisch initiatief?

Ik ga vissen, zegt Petrus. Zijn boot ligt er nog. Waarom zouden ze niet weer proberen wat te vangen? Een goede vangst kan geld opleveren. Ze moeten tenslotte eten. En hun gezinnen ook. Een logisch initiatief dus. Ze doen meteen allemaal mee.

En toch voel je bij dit zinnetje iets van 'klopt dit nou wel'. Is dit het resultaat van alles wat ze meegemaakt hebben? Is dit inderdaad het meest logische op dit moment? Moeten ze weer gewoon vissers worden?

Natuurlijk heeft de uitlegger gelijk die waarschuwt voor te makkelijke conclusies. Je mag niet zomaar in dit zinnetje een heleboel teleurstelling horen, of moedeloosheid, of zelfs ongelof. Het is inderdaad de vraag of je Petrus en de anderen daarmee recht doet. En toch blijft er dat gevoel van 'klopt dit wel'? Zou Johannes misschien zelf ook achteraf dit geschreven hebben met een gevoel van tja, toen wisten we niet beters te doen dan dit - het is toch wat... Achteraf gezien.

Een duidelijk verschil

Want er is wel een duidelijk verschil tussen het plaatje van Johannes 21:3 en wat je later bij Lucas leest. Handelingen 5:42, en zonder ophouden, iedere dag, leerden zij in de tempel en aan huis, en verkondigden het evangelie, dat de Christus Jezus

is. Na Pinksteren zitten ze niet meer bij elkaar aan het strand totdat Petrus uiteindelijk maar het initiatief neemt om te gaan vissen. Na Pinksteren is er geen stilzitten meer bij. Dag in dag uit zijn ze bezig. Allemaal. In beweging gezet door de Geest. Overal vertellen ze over Jezus die de Christus is. En veel Joden komen tot geloof. Netten vol vis vangen ze. Vissers van mensen zijn ze geworden. Het is geen bijbaantje, maar een dagtaak. Zonder ophouden, dag in dag uit.

Kijk in de spiegel

Terugkijkend vanuit Pinksteren krijgt dat zinnetje van Petrus dan toch wel een bepaalde kleur. Of het nu een logisch initiatief is of niet, het is in ieder geval een voorstel van iemand die nog niet in beweging gezet is door de Geest. Ze kennen wel Jezus Christus. Ze weten dat Hij leeft. Ze hebben zelfs gehoord wat de bedoeling is: zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik ook jullie. Maar ze doen er niets mee. Ze komen er niet door in beweging.

Op die manier is dit stukje verhaal een spiegel voor ons. Ook wij kennen Jezus Christus. We weten dat Hij leeft en dat Hij komen zal. We weten wat zijn plan is: iedereen moet het evangelie van genade en bevrijding horen. Wat doe je ermee? Zet de Geest van Christus je in beweging? Ben je gemotiveerd om vanuit dat evangelie te leven en het door te geven? Of lijkt je op de leerlingen bij het meer: 'kom, we gaan maar weer vissen'. Over tot de orde van de dag?

Het vuur van de Geest

Dat Petrus en de anderen dat toen deden, is hun niet kwalijk te nemen. Jezus Christus had zijn Geest nog niet uitgestort. Kijk maar wat er later gebeurde: toen die Geest kwam, kwamen ze wel in beweging. Het vuur van Pinksteren werd via hen een uitslaande brand.

Maar als je nu het evangelie van Jezus Christus kent en je komt toch niet in beweging, is er wel iets aan de hand. Als je in de kerk het evangelie van Christus gehoord hebt, en je komt thuis niet verder dan 'kom, we gaan maar vissen', heb je dan niet het vuur van de Geest uitgeblust?

Ds R.J. Vreugdenhil is predikant van de Gereformeerde Kerk te IJmuiden

Geen teken meer nodig

wandelen met God

Wat doen we met de opstanding van Jezus? Geloven we het echt? Zijn we er zeker van? Wie was er eigenlijk bij aanwezig? Waarom zijn er bij deze allerbelangrijkste gebeurtenis geen getuigen aanwezig geweest?

J. T. Oldenhuis ■

Waarom schijnt het altijd weer zo te zijn, dat we voor die doorslaggevende gebeurtenissen afhankelijk zijn van geloof? Zou het niet gemakkelijker geweest zijn voor de kerk van alle eeuwen als God er voor gezorgd had, dat er op het moment van de verschijning van Jezus uit het graf een flink aantal mensen aanwezig was geweest? Die vrouwen kwamen net te laat. De discipelen zaten thuis. Wat hebben die wachters eigenlijk gezien? Als ze Jezus echt gezien hadden, waarom lezen we daar dan niets over?

Goede Vrijdag

Ze hebben gedacht dat het afgelopen was. Radicaal afgelopen. En dat zij het nu gewonnen hadden. Totaal. Het was spannend genoeg geweest, want het leek er keer op keer op, dat ze de grip op de gebeurtenissen zouden verliezen. Steeds was het weer Jezus geweest, die hun het initiatief uit handen had genomen. Ze hadden hem vóór de grote drukte in de stad aan de kant geschoven willen hebben. Maar hij hield intocht in de stad zoals vroeger koningen dat deden. Ze hadden hem vóór het paasfeest veroordeeld willen hebben. Maar ze kregen hem pas zo laat in handen, en dan ook nog alleen dank zij die ene overloper Judas, dat ze de rechtszaak niet meer naar hun eigen wetten rond konden krijgen vóór het paasfeest. Toen moesten ze de omweg via Pilatus maken om hem toch nog binnen vierentwintig uur aan het kruis te krijgen. Daar hadden ze de beschuldiging voor moeten aanpassen, want voor Pilatus was de belasting van hun God uiteraard geen voldoende grond. Ze hadden hem bij de Romein naar binnen geschoven als een staatsge-

vaarlijke oproermaker. En het volk had de omslag meegemaakt, dat was wel een dubbelte op zijn kant geweest, maar het was ten slotte allemaal gelukt. En nu was het afgelopen. Het werd sabbat en ze konden van een welverdiende rust gaan genieten.

En toen besprong hen de misselijk makende herinnering aan de woorden van die bedrieger: hij had zich vergeleken met Jona en hij had gezegd dat hij na drie dagen zou opstaan, net zo als Jona na drie dagen uit de vis tevoorschijn was gekomen. En dat zou het doorslaggevende bewijs zijn dat hij net als Jona door God was gestuurd! Leugen uiteraard. Maar dat handjevol handlangers van hem was er fanatiek genoeg voor om zijn lijk uit het graf te halen en het ergens te verbergen en dan overal het bericht te verspreiden dat de voorspelling van zijn opstanding was uitgekomen. Een tweede leugen, erger dan de eerste! Want het lege graf zou als bewijs dienen. En vecht maar eens tegen een leeg graf!

Sabbat

En dus konden ze nog niet op hun lauweren rusten: ze moesten op sabbat nog wel weer aan het werk. Het was net alsof die dode Jezus ze nog in hun greep had! Ze organiseerden bewaking bij het graf. Het moesten wel Romeinen zijn. Het was toch sabbat! En had Pilatus er ook geen belang bij? Het ging immers om een politiek gevaarlijk sujet? "Het schoot ons te binnen, meneer, dat die bedrieger, toen hij nog leefde, gezegd heeft: Na drie dagen zal ik uit de dood opstaan", zeiden ze tegen Pilatus. Er was niet veel nodig

dus, slechts bewaking voor een paar dagen. En knorrig en kregelig gaf hij zijn orders: "Hier hebt u uw bewaking en regel het zaakje nu verder zelf maar".

En toen stonden daar die Romeinse soldaten. Ingehuurd door de Joden en verantwoordelijk tegenover de Romein. Ze waren goed geïnstrueerd. 'Die bedrieger' had gesproken over een opstanding op de derde dag. Als er wat gebeuren zou, zou het binnen die termijn te verwachten zijn. Er werd een verzegeling op de steen aangebracht. Geen Jood zou die kunnen verbreken zonder tegen het wettige gezag in te gaan. En Romeinse soldaten vormden de extra garantie, die een grafroof onmogelijk maakte. Daar kwam je met dat handjevol getrouwen van die 'bedrieger' nooit langs! Dat het offensief van heel andere kant zou komen, van boven en van beneden, daar waren zij niet op voorbereid. Hun stellingen hielden slechts rekening met de menselijke coördinaten. Maar daarvoor waren ze dan ook zeker afdoend.

De eerste dag van de nieuwe eeuw

Toen gebeurde het. Jezus is opgestaan. Niemand heeft het gezien. Ten minste: er heeft zich nooit iemand gemeld die gezegd heeft hem achter de steen vandaan te zien komen. Wanneer precies is het gebeurd? Moest hij wachten totdat er engelen kwamen om de steen weg te rollen? Past dat bij Hem? Is Hij daarvan afhankelijk? In één van zijn gedichten gebruikt Dick Ellen het beeld van het oprollen van de dood als een kleed en typeert hij de opstanding van Jezus als een door-

gang door de steen die open hing als een gordijn. Ik vind dat schitterend gezegd. Zo moet het toch geweest zijn: dat was de majesteitelijkheid van dit allergrootste feit uit de geschiedenis der mensheid.

*zorgvuldig rolde Hij
de dood ineen
en nam een kleed*

*en ging
dwars door de steen
die open hing*

EN STOND

Vragen

Maar waarom heeft de opstanding zich eigenlijk niet zó voltrokken, dat er ten minste een flink aantal getuigen bij aanwezig was? Was dat achteraf bezien niet beter geweest? De opstanding is toch maar het allesbeslissende feit. Het is de overwinning op de dood. Zonder de opstanding kun je niet volhouden dat de krachten van het bederf zijn teruggedrongen. Al de grote woorden uit het Oude Testament over leven en eeuwigheid en herstel en verzoening hangen in de lucht, als er geen zekerheid is van de opstanding. En alle gedachten over de toekomst staan op de basis van de opstanding. De opstanding is het goddelijke stempel van goedkeuring op heel het werk van Jezus. En het geloof in een levende Jezus en de verwachting van zijn terugkomst is een zeepbel als hij niet levend uit het graf tevoorschijn is gekomen. Paulus zegt het tegen de Korintiërs: als u niet gelooft in de opstanding, zijn wij de beklaagenswaardigste van alle mensen. Omdat we al maar ons best doen om een verhaal over opstanding in de wereld te brengen terwijl we het niet meer waarde heeft dan het verhaal van de dode mus.

Ja, waarom heeft God de opstanding niet zó laten gebeuren, dat er een handvol onverdachte getuigen bij geweest is, zodat niemand met goed fatsoen ooit aan dit feit zou kunnen twijfelen. Juist omdat nu bij dit

belangrijkste van alle gebeurtenissen niemand aanwezig is geweest, menen miljoenen immers de ruimte te hebben om er maar wat vraagtekens bij te zetten. En dan moet de kerk maar weer een moeilijke redenering opzetten om die twijfel te bestrijden.

Goddelijke opzet

Maar God heeft het bewijs van de opstanding nog veel mooier in elkaar gezet, veel sterker ook dan wanneer er een aantal volgelingen van Jezus op de plaats aanwezig was geweest. Want dan zou vast en zeker beweerd zijn, dat die ook maar overspannen waren of hallucineerden of gewoon uit hun nek kletsten. Nee, het bewijs is zo subliem in elkaar gezet, dat geen mens er een speld tussen kan krijgen. Sterker: juist degenen die er alles aan deden om de verkondiging van de opstanding te voorkomen, moesten achteraf erkennen, of ze wilden of niet, dat hun alle argumenten om het feit van de opstanding te ontkennen uit handen waren geslagen. God gebruikte - o, ironie - nota bene juist hún maatregelen, om de zekerheid van de feiten veilig te stellen. Het was veel meer dan ironie. Juist zij die verantwoordelijk waren voor de dood van Jezus, waren de eerste die geconfronteerd werden met de onweerlegbare bewijzen van het feit van zijn opstanding. En juist door hun maatregelen om de tweede leugen - de verkondiging van de opstanding - te voorkomen, moesten zij erkennen dat de eerste leugen - de voorspelling van de opstanding - waarheid was. En dat die Jezus dus geen bedrieger was maar minstens gelijk stond met Jona: God stond achter hem! Dit was het teken!

De feiten

Laten we de gebeurtenissen nog maar even op een rij zetten: daar staan die Romeinse soldaten. Ze staan op scherp. Er is de Joden alles aan gelegen, dat het graf dicht blijft. En Pilatus ook. Ze spelen met hun leven, als ze straks zouden moeten rapporteren dat er een handje vol volgelingen van die Jezus hen toch

heeft overvallen. Dat zal niet gebeuren! En dan komt er ineens een aanval uit geheel onverwachte hoek. Van boven en beneden! Van boven: gestalten in wit licht, flitsend en dreigend. Ze denken niet aan engelen. Het zijn Romeinen. Ze kennen het Oude Testament niet. En als ze er al ooit over gehoord hebben, doen ze dat af als het geloof van Joden. Maar het zijn voor hen wel goddelijke wezens, godenzonen, bovenmenselijke figuren. En ze vallen op de grond. Daar zijn ze niet tegen opgewassen, ze zijn er ook niet voor bewapend. En alsof dat nog niet genoeg is, begint ook nog de grond te bewegen. De fundamenten worden om zo te zeggen onder hun voeten weggeslagen. Mattheus vertelt dat ze beefden van angst en als dood neervielen. Asjeblijf! De zwaarbewapende Romeinse soldaten zijn totaal verslagen! En zo gauw ze de kans schoon zien, zetten ze het op een lopen. Hier zijn ze niet voor in gehoord. Dit gaat hun krachten te boven. Zo komen ze in de stad.

Maar wat moeten ze nu? Er zal toch ergens rapport moeten worden uitgebracht? Maar wie gelooft hun verhaal? Hun commandant? En straks Pilatus? Hier komt grote bonje van. Enkelen van hen, vertelt Mattheus, gaan naar het Sanhedrin. Ze zijn daar al als de vrouwen nog onderweg zijn naar de discipelen. En het duurt echt nog wel even voor die in actie komen. Want ze beschouwen het verhaal van de vrouwen als overspannen praat. Intussen nemen de leden van het Sanhedrin kennis van het verslag van de verslagenen. En uiteraard is dat uitgebracht in de termen van heidenen: er zijn wezens uit de lucht neergedaald en de aarde heeft onder hun voeten bewogen. En reken maar, dat ze daar niet soft over hebben gesproken: ze hadden er alle belang bij dat hun opdrachtgevers diep onder de indruk kwamen van de gebeurtenissen. Anders zouden zij als lafaards en bangeriken te boek staan. En dat zou hun dood worden, zonder pardon. Romeinse soldaten hebben niets met Jezus: Hun verslag wordt niet ingegeven door overspannen verwachtingen of door hallucinaties.

Het zijn de best denkbare onpartijdige getuigen. Hemelwezens, in licht gehuld, witte wezens, die schrik aanjagen? En daarbij een beweging van de aarde? Maar dat zijn voor de mensen van het Sanhedrin geen onbekende zaken. Dat zijn engelen die God gestuurd heeft. En heeft de aarde niet altijd bewogen, als God zijn voeten daarop neerzet?

Ze kennen de geschiedenis, ze kennen de profeten, ze kunnen à la minute de citaten van de Psalmen geven waarin over deze dingen gesproken wordt. En toen hebben de officiële vertegenwoordigers van het Joodse volk in de annalen van hun vergaderingen niets anders kunnen noteren, dan dat het teken van Jona was vervuld. Zoals Jona na drie dagen uit de buik van de grote vis levend verscheen, zo was deze Jezus na drie dagen uit het binnenste van de aarde teruggekeerd. De engelen en de aardbeving waren het bewijs van het ingrijpen van God. Voor de Ninevieten was de opstanding van Jona uit de buik van de vis het bewijs dat hij werkelijk door de levende God was gestuurd (Mt. 12:38-41; 16:4). Ze bekeerden zich. Moest dit niet genoeg zijn voor de leden van het Sanhedrin? Juist Mattheus die speciaal voor zijn volksgenoten schrijft, doet van dit alles nauwkeurig verslag. Moet het niet voldoende zijn voor ieder die de profeten kent? Moet het niet genoeg zijn voor ieder die de bijbel leest?

We kennen de afloop: om de tweede 'leugen' te voorkomen gooien zij zelf er nog een leugen tegen aan. En dat is pas een echte! "Zeg maar: zijn leerlingen zijn 's nachts gekomen en hebben hen heimelijk weggehaald, terwijl wij sliepen" Hoe zo, heimelijk en steen verrollen en een lijk verslepen langs zwaarbewapende Romeinse soldaten? Hoe zo, wachtposten die collectief liggen te pitten? Dat kunnen ze nooit verdedigen tegenover de prefect. Ze tekenen met zo'n verhaal voor hun executie! Maar goed, er zal gezorgd worden dat er geen ellende van komt. Hoeveel geld heeft dát gekost? En wie zo'n verhaal gelooft, is dom.

Onweerlegbaar bewijs

En zo heeft God er voor gezorgd, dat we met elkaar het onweerlegbare bewijs in handen hebben gekregen van de waarheid van de opstanding van Jezus. Niemand heeft het gezien. Maar dat is geen reden om te gaan twifelen. Juist degenen die er alles aan gedaan hebben om te garanderen, dat het graf in tact bleef hebben nolens volens er aan meege werkt, dat de bewijzen voor de opstanding van Jezus onweerlegbaar zijn. Onpartijdige getuigen hebben gebeurtenissen gerapporteerd die het ingrijpen van God betekenen. Toen werd het teken gegeven dat voor ieder afdoend moet zijn: het teken van Jona. Het past precies in de opzet van Mattheus' boek, dat hij het zo doorgeeft. Je komt onder de indruk van Gods strategie, die geheel in stijl blijft. En eveneens van de majesteit van Jezus, die de hele gang van zaken van a tot z beheerst. Wie nu nog niet gelooft, zal door de Ninevieten geoordeeld worden op de dag van het oordeel.

En tegelijk liet God zich kennen als de God die volstrekt trouw was aan zijn eigen uitgangspunten. Had Hij niet altijd juist aan zijn eigen volk, het volk van de Joden, dat Hij in volledige vrijheid ooit zelf gekozen had om zijn volk te zijn, beloofd, dat Hij uit hen en voor hen de Messias en Redder der mensheid zou geven? Welnu: als God het Sanhedrin als eerste heeft gezocht met het rapport van de opstanding van Jezus, moeten wij dan niet tot de conclusie komen, dat Hij, helemaal in de lijn van zijn aloude toezeggingen, de officiële vertegenwoordigers van het volk waarmee Hij van ouds een heel bijzondere verhouding had gehad, als eerste in kennis gesteld heeft van deze alles overtreffende grote daden van Hem? Dit was het dan toch, wat door alle profeten was voorgezegd en in talloze psalmen was bezongen? Hier legde Hij het voor hen neer. En je kunt deze God er in herkennen en bewonderen: Hij is trouw aan zijn gegeven woord. En toen Petrus het een paar maand later in een publieke toespraak zo formuleerde: "God heeft zijn dienaar allereerst

voor u laten opstaan en hem naar u gezonden," sloeg hij de spijker op zijn kop. Het moet bij de leden van het Sanhedrin een dreun van herkenning gegeven hebben.

Voor ons

Dit is geen boodschap voor alleen maar joden of leden van het sanhedrin of wie dan ook maar ver weg. Ze snijdt heel diep in ons eigen vlees. Zijn we niet altijd geneigd om bewijzen te vragen: tekenen uit de hemel, gebeurtenissen die ons persoonlijk moeten bewijzen dat God er is of dat Jezus leeft? Genezingen, stemmen, woorden, gevoelens, bijzondere leidingen in ons leven? Is er geen trend onder ons gereformeerden om de 'koude' exegese in te ruilen of op zijn minst op te luisteren met de 'warmte' van de persoonlijke ervaringen? Zijn we niet allemaal zo langzamerhand onderhevig aan de verleiding om onze wandel met God afhankelijk te maken van wat we voelen en ervaren? Is dat niet hetzelfde ten slotte als het vragen van tekens, nieuwe tekens, kleine en soms zelfs grote?

Ik denk dat zuiver lezen van wat er is gebeurd en nauwkeurig uitleggen wat er is beschreven heel erg noodzakelijk is en blijft en dat we alleen daardoor de warmte vinden van de zekerheid die we allemaal zo nodig hebben.

Conclusie voor de wandel met God

Om zekerheid te hebben van de opstanding van Jezus Christus is geen teken meer nodig, is exegese nodig, en prediking die exegese geeft. Altijd maar weer opnieuw. Lezen wat er staat, en accepteren wat je leest. Zonder poespas.

Ds. J.T. Oldenhuis is emeritus-predikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Helpman

Beeldschoon

achtergronden

In Genesis 6:2 lezen we dat de zonen Gods zich vrouwen namen uit de dochters der mensen wie ze maar wilden. Dat het niet eenvoudig is aan te geven wie met “zonen Gods” en “dochters der mensen” bedoeld zijn, blijkt wel uit de uiteenlopende verklaringen die er gegeven zijn binnen de gereformeerde Bijbeluitleg. Prof. drs. H.M. Ohmann heeft indertijd een grondige analyse gegeven van de verschillende opvattingen¹. Er zijn er die bij “zonen Gods” denken aan gelovige mannen, en bij “dochters der mensen” aan ongelovige vrouwen. Prof. Ohmann zelf denkt bij “zonen Gods” aan tirannen, terwijl prof. dr. P.H.R. van Houwelingen “zonen Gods” opvat als hemelse engelen die seksuele gemeenschap met aardse vrouwen zochten².

A. C. Breen ■

De discussie over Gen. 6:2 is hervat toen drs. A.L.Th. de Bruijne de mogelijkheid opperde dat de auteur van Gen. 6 bewust antithetisch gebruik heeft gemaakt van een bestaande mythe waarin goden seksuele gemeenschap hebben met mensen. Maar wat in de mythe wordt gevierd, aldus De Bruijne, dat wordt in Gen. 6 als afgoderij veroordeeld en gezien als de historische zondvloed³.

De vraag is natuurlijk hoe je nu zeker kunt weten dat je Gen. 6:2 niet letterlijk maar figuurlijk moet opvatten. Hoe kom je er achter of “zonen Gods” echt mannen zijn van vlees en bloed, engelen of mythische godenzonen? De Bruijne zelf heeft benadrukt dat we de tekst moeten verstaan in de interactie tussen tekst en context. Dat wil ik doen in deze bescheiden bijdrage. Ik wil me concentreren op de bredere context van Gen. 6, en tegelijkertijd wijzen op een literair motief in de hoofdstukken 1-12, namelijk het *beeld Gods* zijn. We gaan na of de literaire context ons dwingt Gen. 6:2 letterlijk of metaforisch op te vatten.

Genesis 1

Op de eerste dag schiep God de hemel en de aarde. Hij schiep de

engelen als Zijn hemelse legermachten (Job 38:4-7) terwijl de aarde nog woest en leeg uit water bestond (2 Petrus 3:5). En God schiep het licht. Op de eerste dag schiep God de levensvoorwaarden: hemel, water, licht. Op de tweede dag maakte Hij scheiding tussen water boven en water beneden, en op de derde dag maakte Hij scheiding tussen water en land beneden. Na deze drie dagen was de aarde *niet langer woest*. De aarde was *bewoonbaar*.

Het licht van de eerste dag liet God stralen door de lichtdragers op de vierde dag. De lucht en het water van de tweede dag vulde Hij met vogels en vissen op de vijfde dag, en op het land van de derde dag kwamen landdieren op de zesde dag. Deze laatste scheppingsdag was net zo speciaal als de eerste. Op de eerste dag schiep God meer dan water en licht, ook de hemel. Op de laatste dag schiep God meer dan landdieren, ook Zijn beeld. Na de tweede drie dagen was de aarde *niet langer leeg*. De aarde was *bewoond*.

Op de zesde dag schiep God man en vrouw naar Zijn beeld en zei tegen hen dat ze vruchtbaar moesten zijn en de aarde moesten onderwerpen. Na de eerste drie scheppingsdagen was de aarde bewoonbaar. En God draagt Zijn beelden op, de aarde ver-

der bewoonbaar te maken! Na de tweede drie scheppingsdagen was de aarde bewoond. En God draagt Zijn beelden op, de aarde verder te bewonen. Wat een privilege is dit cultuurmandaat. Gods *beheerder* te mogen zijn, verantwoordelijk voor Zijn schepping. En Gods *kind* te mogen zijn, verantwoordelijk voor Zijn schepselen. Wat een rijkdom om als Gods kinderen en onderkoningen Hem te eren in gehoorzaamheid (denk aan de boom der kennis van goed en kwaad) en uit dankbaarheid (denk aan de boom des levens).

Genesis 3

Maar de mens wilde gelijk aan God zijn in plaats van Zijn gelijkenis te zijn. En we weten hoe het afliep. Gods beheerder moet nu *al zwoegende* de aarde verder beheren. Gods kind moet nu *met pijn* verder kinderen voortbrengen. Maar de troost was het perspectief van het komende Beeld Gods die als Koning de erfenis en als Priester de erfgenamen zou verlossen. Door Hem, de Priester mogen we weer kinderen zijn. Door Hem, de Koning mogen we weer onderkoningen zijn. Als Gods beelden zijn we spiegels die Gods glorie weerspiegelen als Zijn koninklijk priesterschap (vgl 2 Kor 3:18). In Christus zijn we weer als onderkoningen verantwoordelijk voor de

erfenis, en in Hem zijn we weer als kinderen verantwoordelijk voor de erfgenamen.

Genesis 6

De mens mocht weer beeld Gods zijn vanwege de komende Nakomeling van Eva die als de nieuwe Adam voor honderd procent verantwoordelijk zou zijn voor de erfenis en erfgenamen. Maar in plaats van als Gods beeld *kinderen* te zijn, waren de zonen van God als vrouwenjagers uit op begeerlijk schoon. Ze namen zich vrouwen wie ze maar wensten. In plaats van te leven als kinderen van God, leefden de mannen van naam als lichamen van vlees. Dan maakt God duidelijk: je wilt als vlees zonder geest zijn, dan zul je als vlees de geest geven. En God maakte een nieuw begin: nieuwe kinderen op een gezuiverde aarde. Noach bouwde een altaar en de heerlijke aroma bereikte de Here God. Ja, er is vergeving vanwege het Offerlam. De mens mag weer beeld Gods zijn: Wees vruchtbaar - dat is wees Mijn verantwoordelijke kinderen - en vervult de aarde - dat is wees mijn verantwoordelijke onderkoningen - (Gen 9:1).

Genesis 11

De mens mocht weer beeld Gods zijn. Maar in plaats van als Gods beeld *onderkoningen* te zijn, wilden de zonen van Adam (11:5) gelijk aan God zijn. In plaats van als beelden van de hoge God te leven, maakten ze een torenhoog beeld voor zichzelf. Maar wie niet als *onderkoning* wil leven gaat als koning ten onder. De babylonische verwarring maakte een einde aan alle hoog van de toren blazen. Er is geen sprake van dat Gods beeld hoogmoedig naam gaat maken voor zichzelf. De Here God dwong de mens de aarde verder bewoonbaar te maken. Hij riep Abram uit het Babelse Ur om te gaan naar het beloofde land dat door Zijn volk later bewoonbaar gemaakt moest worden. En Hij gaf hem de naam Ab-raham: vader van vele bewoners. Ja, de aarde moest verder bewoonbaar worden en bewoond worden. Deze twee thema's vind je

dan ook in het vervolg van het boek Genesis: het beloofde land voor Gods onderkoningen + de beloofde generaties voor Gods kinderen.

Als je het hele Oude Testament bestudeert, zul je zien dat deze twee thema's steeds terugkeren: erfenis en erfgenamen. De erfenis veilig vanwege de komende Koning Jezus Christus die als Juda's Leeuw zal regeren. In Hem mag Gods volk bestaan uit onderkoningen. En de erfgenamen veilig vanwege de komende Priester Jezus Christus die als Offerlam verlost. In Hem mag Gods volk bestaan uit kinderen.

Kind en onderkoning

We zouden nagaan of de literaire context van Gen. 6:2 ons dwingt deze passage letterlijk of metaforisch op te vatten.

We zagen dat Gods scheppingswerk, beeld Gods zijn en het cultuurmandaat met elkaar te maken hebben: als Gods onderkoning de aarde verder bewoonbaar maken, en als Gods kind de aarde verder bewonen.

Na de zondeval wordt dat: de aarde al zwoegende verder bewoonbaar maken, en de aarde met pijn verder bewonen. De gevolgen van de zondeval met betrekking tot Gods beeld zijn zien we o.a. in Gen. 6 en 11.

In Gen. 6 leven de mannen niet als *kinderen* van God in harmonie met Gods andere kinderen, maar als vlees uit op ander vlees. Zonen van God, Zijn kinderen, zijn niet vol van de Geest maar vol van vrouwenvlees. God spoelt dit vunzige beeld weg. Zo ga je niet om als man en vrouw, beiden naar Gods beeld geschapen. Gelukkig opent God na de zondvloed verbonds-perspectieven voor Noach en zijn nageslacht.

In Gen. 11 leven de mensenkinderen niet als *onderkoningen* van God tot Zijn eer, maar zijn ze als machthebbers uit op eigen eer. Zonen van Adam wilden niet als onderkoning naar Gods gelijkenis leven maar wilden aan God gelijk zijn. God breekt dit zelfbeeld stuk. Zo beheer je Gods

aarde niet. Gelukkig opent God na de taalverwarring verbondsperspectieven voor Abraham en zijn nageslacht.

Als we dus Gen. 6:2 plaatsen in de context van Gen. 1-12 en ons richten op het literaire motief van het beeld Gods zijn, dan is er geen enkele reden om deze passage metaforisch op te vatten. Op basis van de relatie Gen.6 - zondvloed - Noach en Gen.11 - verwarring Abraham met betrekking tot het beeld Gods motief ligt de letterlijke uitleg voor de hand: naar Gods beeld geschapen mannen nemen voor zichzelf zoveel mooie vrouwen als ze maar kunnen krijgen.

Conclusie

We concluderen dat de uiteindelijke reden voor de zondvloed was de afschuwelijke manier waarop macho's omgingen met vrouwen. En de les voor ons is dat mannen vrouwen als Gods beeld en niet als eigen lustobject benaderen, en dat vrouwen de glorie van de man zijn, en dus dat mannen en vrouwen als beelden van God de glorie van God weerspiegelen. Want voor wie naar het beeld van Christus wordt vernieuwd, is elk beeld Gods beeld-schoon. En alleen in Jezus Christus wordt elk beeld schoon.

A.C. Breen is theologisch onderwijskundige in Australië

- 1 HM Ohmann, "Zonen Gods en dochteren der mensen in Gen. 6:1-4. Een oude kwestie" In: Een levendige voorstelling: verzamelde opstellen. Kampen 1993, p. 94-129.
- 2 PHR van Houwelingen, 2 Petrus en Judas: testament in tweevoud. Kampen 1993, p. 60.
- 3 ALTh. de Bruijne, "Er wordt verteld; er is geschied. De Bijbel in beeld 2". In: C. Trimp (red), Woord op schrift: theologische reflecties over het gezag van de bijbel. Kampen 2002, p. 190-193.

Geliefde ongelovige

evangelisatie en
zending

Ooit, nog vóórdát ik tien jaar terug predikant werd, trouwde een nichtje van mij. Met een ongelovige jongen. Ondanks alle handgranaten én fluwelen strikken waarmee hun relatie vanuit de familie en de gemeente werd bewerkt. Zij zette haar zin door. Dat verbaasde me niet: Pluggen zijn eigenwijs, en verliefde Pluggen nog meer. Wat me wél verbaasde is dat er op de zondag na dit huwelijk geen voorbede plaatsvond. Dat lukte onze predikant niet. Daarvoor was hij te verlegen met de situatie.

J. Plug ■

Een ongeoorloofde verbintenis, hoe kun je daarover Gods zegenrijke aanwezigheid afbidden? Het verbaast me nog steeds. Ik snap de verlegenheid wel. Maar als er ooit dringend om zegen gesmeekt zou moeten worden, dan toch veel meer over dit ene verdwaalde huwelijk dan over de 99 die geen inkeer nodig hebben? Waar zou de ondersteuning van God en van zijn gemeente eerder nodig zijn dan hier?

Verlegen

'Gemengde' relaties. De kerk is er verlegen mee. Niet omdat de Bijbelse norm onduidelijk is. Je bent vrij om te trouwen, maar *'in de Heer'*, 1 Cor 7:39. *'Loop niet in één en hetzelfde span met ongelovigen'*, 2 Cor 6.14. Dat zegt Gods Woord. Dáárom vindt de kerk er iets van, wanneer een gemengde relatie ontstaat. Omdat de kerk recht wil doen aan wat God zelf zegt. Duidelijk. Maar de verlegenheid zit 'm hierin: de kerk is vooral gericht op het voorkómen, en onvoldoende op de werkelijkheid dat zulke relaties tóch ontstaan. En wat dan?

Die werkelijkheid wordt - denk ik - steeds dringender. En zoals vaker: de stadsgemeente gaat het voorhoedegevecht aan. Grenzen tussen kerk en wereld zijn in de stad minder vanzelfsprekend.

In ieder geval minder gemakkelijk in stand te houden. De - vaak jongere en goed opgeleide - leden van een stadsgemeente laten zich minder gelegen liggen aan het gewicht van gezag en zijn minder vatbaar voor sociale controle. Ze handelen met grotere autonomie. Ze maken hun keuzes en ze leven met de gevolgen daarvan soms maandenlang buiten zicht van zelfs de naaste familie, laat staan de gemeente. Een relatie kan al lang een onontkoombare werkelijkheid geworden zijn als de kerk eindelijk in beeld komt.

En het kan dan knap lastig worden. Om als kerk eerlijk en beslist te staan voor de Bijbelse norm. En tegelijk zegenrijk, bevestigend, corrigerend en opbouwend namens God aanwezig

grenzen tussen kerk en wereld zijn in de stad minder vanzelfsprekend

in een relatie die van de norm afwijkt. Toch kan het wel. En wanneer je als kerk en gemeentelid het station van afkeuring en afweer voorbij weet te komen, dan blijkt de behoefte aan en ruimte voor die geestelijke ondersteuning er wel degelijk te zijn.

Relatiecursus

We hebben in Rotterdam-Stad het initiatief genomen om een relatiecursus aan te bieden. Laagdrempelig en vrij toegankelijk voor ongehuwde en pasgehuwde stelletjes. Met een speciale uitnodiging voor mensen in een gemengde relatie. Als 'pilot': want we hadden geen idee of er interesse voor zou zijn. Klein-schalig: vier gespreksavonden bij ons in de huiskamer. Negen stelletjes draaien mee. Maar we weten nu al dat er een herhaling zal moeten komen: er waren meer aanmeldingen dan we konden plaatsen. En het is een gevarieerd gezelschap. Van alles: tot en met Jan die absoluut en beslist niets gelooft van de christelijke boodschap en Marjan die zich het leven zonder God niet zou kunnen voorstellen, maar die tóch over een paar weken met Jan gaat trouwen. Of Gera die als tiener overtuigd christen werd en altijd gebleven is, maar desondanks nu al drie jaar samenwoont met Sjaak: weliswaar geen leden van onze gemeente, maar via de Alpha-cursus binnen handbereik gekomen. En ook Martin en Jolien: hij van jongsaf lid van de

GKV, zij uit een Hervormde gemeente, beiden vastberaden om als maagd het huwelijk in te gaan, maar niet vóór ze de kerkelijke vraag hebben opgelost.

Ongelijk span

Het is een bijzondere ontdekkingsreis; niet in het minst voor ons als predikantenechtpaar. Om de verlegenheid voorbij te komen, de nuanceringen te ontdekken, en een vruchtbare omgang te ontwikkelen met deze gemengde relaties - die nou eenmaal bestaan. We krijgen oog, bijvoorbeeld, voor het feit dat een 'ongelijk span' al in z'n ontstaan niet in een enkel woord te vatten is:

- a. het kan komen door ongehoorzaamheid - willens en wetens - aan Gods verbod. Laat dat duidelijk zijn. Je weet wat de Bijbelse norm is, en je weigert die toe te passen. Je bent gedoopt, toegewijd aan een heilige eenheid met God; maar je verbindt je opzettelijk met iemand die het eigendom is van de vijand. Zonde!
- b. je kunt ook feitelijk in onwetendheid de relatie aangaan. Ja, zelfs wanneer je gelovig bent opgevoed kan dat gebeuren! Je hebt het wel gehoord, maar het is je niet echt voorge-

de moeiten in een gemengd huwelijk zijn niet altijd aan de ongelovige partner te wijten!

leefd, niet echt op het hart gedrukt, het is gewoon niet bij je geland. Ja, en toen overviel dit je en je was er niet tegen opgewassen. Om dan vanuit die achterstandspositie je de norm toch eigen te maken...

- c. je kunt ook ontdekken, nadat de relatie een feit is geworden, dat je lief toch anders is dan je dacht, of dat hij anders wordt. Naar alle kerkelijke verwachtingen is hij opgegroeid, iedereen blij voor je, maar opeens dringt de waarheid door: mijn vriend heeft geen levend geloof. Intussen bestaat de relatie al wel...
- d. en misschien ben je zelf pas later tot geloof gekomen; en tot inzicht in Gods normen voor relatievorming. God heeft je voor zich gewonnen; maar je partner (nog) niet. Ook dan is er sprake van een 'ongelijk span'.

Maar wat zijn in dit geval de consequenties? Deze en andere nuanceringen beschrijft Jo Berry op een heldere manier in het eerste hoofdstuk van haar boek 'Geliefde ongelovige'.¹ Een boek geschreven voor gelovige vrouwen die met een ongelovige man zijn getrouwd. Ze heeft tal van zulke vrouwen geïnterviewd, en mede op grond van hun ervaringen vertelt ze aan haar doelgroep:

- "hoe u voor uw man een hulp kunt zijn
- hoe u met pijn en verdriet kunt omgaan
- hoe u met uw geestelijke verantwoordelijkheid kunt omgaan"

Wij hebben van verrassende inzichten genoten, praktische levenswijsheid opgedaan, en hier en daar toch enige vervreemding ervaren. De moeite waard, denk ik, niet alleen voor de vrouwen die het betreft, maar ook voor een kerkgemeenschap die om deze relaties heen wil staan en ondersteuning wil bieden.

Christelijk huwelijk

Berry laat er geen twijfel over bestaan dat God een 'ongelijk span' verbiedt, en waarom. Een gemengd huwelijk is een belediging van Gods heiligheid, zegt zij, een aantasting van de goddelijke instelling van het huwelijk, dat een weerspiegeling hoort te zijn van de relatie tussen Christus en zijn gemeente. Tegelijk spreekt zij van hoop: een gelovige vrouw mag vertrouwen op Gods genade, en leven vanuit zijn grote liefde. Onverbloemd beschrijft zij gevolgen van een relatie die niet naar Gods wil is; tegelijk weet zij die gevolgen op een gezonde wijze te relativiseren. Nuchter stelt zij vast dat ook een christelijk huwelijk niet geïdealiseerd moet worden: *"ook christelijk echtparen hebben hun verschillen. Ze maken ruzie. Ze geloven niet altijd hetzelfde. Ze zijn het niet altijd eens over de opvoeding van de kinderen, hoeveel geld aan de kerk gegeven moet worden of hoe ze de vakantie zullen doorbrengen. Ook gelovige mannen komen moe en gefrustreerd thuis van hun werk. Ook die verliezen hun zelfbeheersing. Ze schreeuwen tegen de kinderen. Ze bidden niet altijd met hun vrouw als die in de put zit en ze hebben niet altijd zin in het avondgebed. Gelovige mannen en vrouwen zijn net zo menselijk - en soms net zo vieselijk - als ongelovigen".* En de moeiten in een gemengd huwelijk zijn niet altijd aan de ongelovige partner te wijten! Treffend maakt Berry duidelijk hoe ónherbergzaam een gelovige vrouw haar huwelijk kan maken wanneer zij haar ongelovige man met Christus laat concurreren voor haar liefde. Die strijd kan hij nooit winnen, dat voelt hij al gauw aan, en het gevolg is dat hij zich op een gegeven ogenblik *"niet welkom voelt in zijn eigen huis"*. Deze valkuil kan ze ontkomen door een *"één-Petrus-drie"* partner te zijn: niet door woorden, maar door daden. Ze moet trouw en toegewijd zijn - ook in haar gedachten, *"zonder te wensen dat hij anders was"*! Gods opdracht is respect voor hem tonen en hem te eren *"in zijn positie én als mens"*. *"Zij kan hun relatie, inclusief de omstandigheden, waardigheid verlenen door zijn 'ambt' in haar leven te erkennen"*: ook al is hij geen christen, hij is wél haar man! *"Zij moet zich inspannen om de best mogelijke vrouw te zijn, haar man lief te hebben en te respecteren, te genieten van hun relatie, en de uitkomst aan God over te laten"*.

Schuldgevoel

Met tal van praktijkvoorbeelden illustreert Berry de eigen uitdagingen van een gemengd huwelijk. Verrassend, maar overtuigend: dat veel van de vrouwen die zij geïnterviewd heeft zich schuldig voelen vanwege hun seksuele activitei-

ten of vanwege de vreugde die ze eraan beleefden. Ze verhaalt van Jerri, die vóórdát ze een christen werd, met haar man Rex een ongedwongen, hartstochtelijke seksuele relatie had. Vanaf haar bekering, echter, *“lijkt het alsof er iets in mij is geknapt”*. En van Barbara, die het gevoel had *“zich te bezoedelen als ze toestond dat haar man haar aanraakte”*, zegt Berry met een verwijzing naar 1 Kor 7:2, 3: dat is niet naar Gods bedoeling. Man en vrouw zijn samengevoegd door God - ongeacht de geestelijke status van elk van de echtgenoten - en de één-vlees-relatie die tot uiting komt in de geslachtsdaad is door God ingesteld en wordt door Hem gezegend. Geslachtsgemeenschap is de meest intieme vorm van communicatie, en de gelovige partner mag leren bidden *“of God zijn tegenwoordigheid tastbaar wil maken als we vrijen”*!

Geen enkel huwelijk is volmaakt. Maar gelovige vrouwen met een ongelovige partner zullen leed, hartzeer en hindernissen meemaken die anderen niet kennen. Berry geeft praktische aanwijzingen door, afkomstig van zulke vrouwen die lotgenoten willen aanmoedigen. Bijvoorbeeld: *“het overwinnen van een schuldgevoel omdat ze met een ongelovige getrouwd zijn”*. Een huwelijk kan in ongehoorzaamheid aangegaan zijn, maar dat wil niet zeggen dat het huwelijk daarmee voorgoed *“een zonde is”*. De gelovige vrouw hoeft *“geen boete te doen voor een zonde die door Christus op Golgotha is uitgewist”*. Of wellicht het grootste hartzeer voor bijna elke vrouw in zo'n huwelijk: het besef dat een *“ongelovige man de eeuwigheid zonder Christus zal doorbrengen”*. Om daarmee om te gaan moet een gelovige vrouw beseffen *“dat het verwerpen van Christus de eigen keuze van haar man is. Die keuze is niet aan haar”*. Laat ze haar zorg aan de Heer voorleggen en dan verder gaan. *“Als ze er te vaak of teveel mee bezig is, kan hun hele huwelijksrelatie erdoor uit het lood raken”*. Hetzelfde geldt voor het vaak meest zichtbare probleem: de opvoeding van de kinderen. *“Ze moet net zo bereid zijn de redding van haar kinderen aan God over te laten als die van haar echtgenoot”*. Een actieve rol spelen in hun geestelijke opvoeding, maar tegelijk fijngevoelig voor de angst van haar man dat zij het geloof zou kunnen gebruiken om de kinderen tegen hem op te zetten. De eenzaamheid komt aan bod van een vrouw die geestelijke zaken niet kan delen met de persoon die ze bovenal liefheeft. De valkuil van het te weinig verwachten: alsof dit huwelijk niet evenveel *“vreugde, plezier of vervulling zal brengen als wanneer haar echtgenoot christen was”*: een rampzalige houding, omdat haar partner juist daardoor wellicht afstandelijk, negatief, kritisch zal worden.

Kerk

In zeker opzicht, waarschuwt Berry, vergroot de kerk deze problemen en risico's; niet opzettelijk, maar door een meewarige houding. Of omdat zoveel gemeentelijke activiteiten zich afspelen rondom echtparen. Merkt één van de

vrouwen op: *“Ik word altijd geconfronteerd met het christelijk huwelijk - tijdens de bijbelstudies, in de preken, in de boeken die ik lees, in de mensen om mij heen, en dat bepaalt mij telkens bij mijn eigen gemis...”* Nuchter reageert Berry: *“besef dat als christelijke huwelijken zo volmaakt en fantastisch zouden zijn, er niet zoveel bijbelstudies, preken en boeken zouden bestaan over het bouwen van een gelukkig huwelijk”*.

Berry besluit haar boek daarom met één hoofdstuk voor de gemeente. De kerk heeft *“geleerd alleenstaanden, gescheiden mensen en alleenstaande ouders bij te staan. Het is de hoogste tijd dat ook wij leren ons uit te strekken naar medegelovigen in een ongelijk span”*. Ze pleit voor een bediening, uitgaande van de vrouwen in de gemeente, om het geestelijk isolement te doorbreken, bijbelse principes over te dragen, en hulp te bieden om die principes toe te passen in het dagelijks leven. Ze verwijst daarbij naar Paulus' opdracht aan oudere vrouwen in Titus 2 om de jongere vrouwen te onderrichten, en met name om *“man en kinderen lief te hebben”*. Wat dan volgt is een mogelijke opzet voor maandelijkse bijeenkomsten. Ik vind dit een beetje mager. Een goed begin, misschien, maar of dit de héle gemeente - van predikant tot jeugdleider - helpt om de last van het ongelijke juk te leren dragen?

Kritiek

Zo heb ik, bij alle waardering, ook andere punten van kritiek. Niet alleen taalkundig vertoont het boek sporen van een Amerikaanse oorsprong. Ook in de koppeling - tot vervelens toe - van alcoholconsumptie met een wereldse, niet-christelijke levenshouding. En - maar dat is een verhaal apart - een nogal opvallende scheiding tussen 'geestelijke' en 'aardse' zaken, waarbij de eerste wezenlijk zijn, maar beslissingen betreffende de laatste eigenlijk maar bijzaken zijn. Ik vraag me ook af of deze scheiding ten dele het gemak verklaart waarmee Berry de verlegenheid overwint waar de kerk nog altijd mee worstelt. Voorlopig blijft het voor mij een vraag, niet meer. 'Geliefde ongelovige': meer dan de moeite waard.

O ja: hoe is het met dat huwelijk zonder voorbede afgelopen? Niet goed. Binnen een paar jaar liep het op een scheiding uit. Waarbij aangetekend: de ongelovige jongen is tot geloof gekomen en werd zelfs voorganger in een evangelische gemeente. Mijn nichtje heeft de kerk verlaten en is opnieuw getrouwd. Leeft, voorzover ik weet, nu in een stabiel en gelukkig huwelijk. Met iemand die God niet kent. Het kan verkeren.

Ds. J. Plug is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Delfshaven

¹ Jo Berry, *Geliefde Ongelovige*, Gideon, Hoornaar © 2001

Gods Geest werkt - ook gestructureerd

Eén dag voordat Gods Geest werkte in de IJsselhallen te Zwolle, vergaderde de Generale Synode op vrijdag 1 april over een aantal technische onderwerpen, zoals het vaststellen van de Huishoudelijke Regeling, van de instructie voor het financieel beleid en het aannemen van een communicatieplan. En dit alles in het besef: ook door goede structuren werkt Gods Geest.

Om met het laatste te beginnen: elke vergaderdag wordt begonnen met een 'meditatief kwartiertje'. Eerst samen de Bijbel openslaan en luisteren naar wat de Geest van Christus tot de gelovigen zegt is altijd de basis voor een vruchtbare vergadering. Of het nu in Zwolle is of in Amersfoort of op willekeurig welke gemeenteavond, bijbelstudievereniging of kerkenraadsvergadering. Heeft onze Heer niet beloofd, dat wie in Hem blijft, veel vrucht zal dragen? En blijf je niet aan Hem verbonden door telkens weer zijn Woorden te lezen, te overdenken en op je in te laten werken? Vandaar het 'meditatief kwartiertje' aan het begin van elke synodezitting. En het samen zingen van zowel psalmen als lofzangen en geestelijke liederen, niet alleen bij die opening, maar tijdens elk dagdeel dat de synode vergadert.

Met een volledige crew aan de slag

'Aan de slag', zo kopte mijn voorganger P.G.B. de Vries vorige week in zijn laatste synode-impressies. Dat ik met de nodige schroom zijn taak bij dezen overgenomen heb, heeft alles te maken met het communicatieplan dat op 1 april is vastgesteld. Daarin zijn de taken definitief verdeeld en is het 'ambt' van notulist losgekoppeld van die van synodeverslaggever. Dat laatste klusje deed broeder Piet er de eerste weken even bij. Vanaf 1 april mag hij zich wijden aan de baan waarvoor hij als extern deskundige is aangetrokken, namelijk die van notulist. Daar hoort de taakomschrijving bij: 'maakt verslagen van alle vergaderin-

gen voor de Acta'. Vanaf volgende week zal die taak zo omvangrijk zijn, dat zelfs de digitale pen van broeder Piet die zo vaardig schrijft, hierdoor volledig in beslag genomen zal worden. Vandaar dat volgens het communicatieplan een synodelid is aangewezen om wekelijks een artikel te schrijven 'voor de Reformatie en andere kerkelijke bladen'. Die taak rust vanaf vandaag op mijn schouders. Ik neem mij voor minstens net zo informatief te schrijven als mijn voorganger en hoop ook, dat ik enigszins in de buurt kan komen van zijn smeulige stijl. Voor de goede orde zij overigens vermeld dat naast het moderamen nog een paar mensen een communicatietaak hebben gekregen: zr. Diet Zomer-Harwig is benoemd als communicatieadviseur. Zij is de souffleur van het moderamen en onderhoudt de kontakten met de pers. Verder is ouderling Joop Schelling tot webredacteur benoemd. En de synodeadministratie (waaraan vooral de namen van br. Kees van der Vlies en zr. Aly te Rietstap verbonden zijn) heeft de opdracht gekregen om alle logistieke processen rondom communicatie te stroomlijnen. De communicatieve smeerolie om de GS draaiende te houden, zeg maar.

Gestructureerd aan de slag

Om nog even terug te komen op het 'meditatief kwartiertje': in zijn openingszin haalde de preses een intrigerend zinnetje aan van de deputaten Voorbereiding Eerstvolgende Synode: *'De synode neemt geen besluiten die voor niemand interessant zijn'*. Je vraagt je af, waarom juist deze deputaten, die de nieuwe Huis-

houdelijke Regeling ontworpen hebben en het organisatorische voorwerk van deze synode ter hand genomen hebben, deze opmerking maken. Vanuit Nehemia 3 liet de preses zien, dat Gods Geest gelovigen ook motiveert om heel gestructureerd aan de slag te gaan. Nehemia 3 beschrijft Jeruzalem als één grote bouwput. Onder de bezielende leiding van Nehemia slaan de bewoners de handen inéén voor de herbouw van de muren van de Godstad, te beginnen bij de Schaapspoort aan de ingang van het tempelcomplex. Zij aan zij werkt ieder op z'n eigen plek. Alle bouwers worden met name genoemd - en ook de mensen die zich er te goed voor voelden! Het lijkt een eentonig hoofdstuk, maar het laat zien, dat de werkers in Gods stad geen nummers voor de HERE zijn. Ook niet als ze saai en vermoeiend werk doen: steen op steen metselen. Want ook zo werkt Gods Geest! De herbouw van Jeruzalem wordt niet voltooid door eigen kracht of macht, maar door Gods Geest. Als je het zo bekijkt, is er geen tegenstelling tussen Amersfoort - 1 april en Zwolle - 2 april. Gods Geest werkt ook door middel van kerkelijke structuren. En dan is het natuurlijk best wel waar, dat het vaststellen van een huishoudelijke regeling niet het meest boeiende en sprankelende werk van een synode is. Maar het is wel noodzakelijk voorwerk. Net zoals het werk van de administratie en de kosten noodzakelijk ondersteunend werk is. En als het goed is, is het allemaal ingebed in het verlangen, om naast elkaar en met elkaar te bouwen aan Gods Koninkrijk. Ieder op z'n eigen plekje. Zo sloot de preses zijn meditatie

ook af: als het goed is, zijn alle regelingen en procedures die deze GS neemt, doortrokken van en dienstbaar aan het werk van de Heilige Geest. Op dát niveau is het inderdaad waar wat deputaten schrijven: van goede synodebesluiten en kerkelijke afspraken geldt nooit, dat ze voor niemand interessant zijn.

Cd-rom of boek?

Een goede communicatie is van belang voor de kerken en de gemeenteleden. De GS werkt namens de kerken en wil graag, dat kerkenraden en gemeenteleden meeleven en betrokken zijn bij wat er ter synode gebeurt. Dan moet je jezelf wel goed weten te presenteren, was de boodschap van ds. J. Luiten, toen hij het communicatieplan op de synode toelichtte.

En reken maar, dat dat ook gebeuren gaat! Binnenkort ligt er, net als drie jaar geleden, weer een prachtig klein boekwerkje in alle postvakjes van de kerkleden over het synodewerk. Alle deputaatschappen geven daarin kort en krachtig de nodige informatie over waar ze zich mee beziggehouden hebben.

Over de wenselijkheid van dit boekje was heel de synode overtuigd. Maar bij de vaststelling van de huishoudelijke regeling kwam een klein puntje aan de orde, dat wat gevoeliger lag: hoe leg je achteraf de besluiten van de synode vast? Elke plaatselijke kerk en iedere bibliothele predikant heeft een geweldig lange rij zwarte boeken in de kast staan met op de rug goed leesbaar: 'ACTA of Handelingen van de Generale Synode' - en dan volgt plaats en jaartal. Tot groot verdriet van sommige kerken en scriba's eindigt deze rij met de Acta van de GS van Leusden 1999. Als eerste synode van het nieuwe, digitale millennium besloot de GS van Zuidhorn in 2002, dat de officiële Acta in het vervolg op Cd-rom aan alle kerken zal worden toegestuurd. En zo is dat in 2002 ook gebeurd. Voor de liefhebbers verscheen nog een gedrukte editie in slappe kaft, maar dat mag de naam van boekwerk, laat staan van 'officiële uitgave' niet meer hebben. Enkele kerken vinden dit meer dan jammer en vragen de GS daarom om terug te keren tot het gebruik om in elk geval de plaatselijke kerken weer de officiële Acta van de synode in boekvorm toe te sturen. Met daarnaast uiteraard ook

alle besluiten en rapporten op Cd-rom. Een aantal synodeleden is hetzelfde standpunt toegedaan. Ja, wat moet je daar nu van vinden? Zowel een Cd-rommetje als een lijvig boekwerk hebben zo hun voor- en nadelen. Uiteindelijk is besloten om een beslissing hierover nog niet in de Huishoudelijke Regeling op te nemen. Eén ding is wel duidelijk: de besluiten van de GS verschijnen zowel in boekvorm als op Cd-rom. Maar welke versie de kerken als officiële editie zullen krijgen? Als ik u vertel, dat ik mijzelf tot de gematigde bibliofielen reken, weet u wel waar mijn voorkeur ligt.

Geestelijke gesprekken in de wandelgangen

De eerste weken van een synode worden ook gebruikt om elkaar als synodeleden beter te leren kennen. En dan worden er niet alleen persoonlijke omstandigheden uitgewisseld, maar krijg je het ook al snel met elkaar over de vraag, wat onze kerken echt nodig hebben in deze tijd en waar we als synode ons vooral mee bezig moeten houden. Geen wonder, dat er dan veel gesproken wordt over die items, die in den lande belangrijk gevonden worden. U kunt ze zelf wel bedenken: de discussies rondom de zondag, over het rapport huwelijk en echtscheiding, over de breuk in Kampen-Noord, over de samensprekingen, over liturgie, over ... Eén onderwerp staat niet expliciet op de agenda, maar is eveneens een hot-item in onze kerken: de plaats voor de Heilige Geest en zijn werk. Alle 36 afgevaardigden beseffen, dat dit onderwerp in feite heel de agenda van de synode doordrenkt. Als Gods Geest niet aanwezig zou zijn in al die vergaderingen, zou het werk van de synode niet door de HERE gezegend zijn! Maar hóe Gods Geest werkt in onze kerken - uiteraard wordt daar op de synode uitvoerig met elkaar over doorgesproken. Dat gesprek wordt niet alleen gestimuleerd door de uitgave van de Candlestand-statement en de conferentie 'Gods Geest werkt'. Ook prof. M. te Velde heeft ter synode een bijdrage hieraan geleverd. Hij hield op de eerste synodedag van 11 maart een referaat over de taak en de betekenis van de generale synode. Eén van zijn aandachtspunten ging over de identiteit van deze GS. Die hoort, zei hij, 'katholiek-gereformeerd' te zijn. In

mijn eigen woorden: 'royaal-gereformeerd'. Binnen die bandbreedte passen volgens Te Velde drie stromingen, die in de afgelopen 500 jaar altijd een legitieme plaats binnen de kerken van de Reformatie hebben gehad:

- gereformeerd-confessioneel;
- gereformeerd-bevindelijk en
- gereformeerd-evangelisch.

Een GS is geroepen om samen met alle heiligen die genormeerde en gereformeerde breedte en diepte te zoeken en daarin principieel vrijmoedig te zijn, aldus Te Velde. Nou, reken maar, dat over dit interessante uitgangspunt in de wandelgangen nog steeds uitvoerig doorgesproken wordt!

Deze week

En waar gaat het deze week over? Het rapport van deputaten Bijbelvertaling over de Nieuwe Bijbelvertaling zal besproken worden. En verder zullen vijf deputaatschappen kort en krachtig hun rapport en voorstellen presenteren. Deze keer zijn dat de deputaten die gaan over Diaconale Zaken, Radio & TV, Doven & Slechthorenden, Kerkrecht & Kerkorde, Integratie Gehandicapten en Huwelijk & Echtscheiding. Ook gaat de synode een aantal keren in besloten zitting vergaderen. De veelheid aan onderwerpen laat zien, dat Gods Geest op een breed terrein werkt in onze kerken. Wilt u bidden, of Hij in de vergaderingen en in de harten van de afgevaardigden aanwezig wil zijn?

Ds. L.E. Leeftink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Nijmegen en op dit moment verslaggever van de Generale Synode

Het Lied van de week voor zondag 17 april is gezang 30 uit het Liedboek voor de kerken.

Een bespreking daarvan heeft gestaan in nummer 17 van jaargang 74

Uit de kerken

Goes - beroep aangenomen: P.J. Trimp te Heemse

Apeldoorn-Zuid - beroep aangenomen: A.M de Hullu te Bunschoten-Oost

Inventaris ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Mooie ramen ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Kostbaarheden
beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor vrijwilligers, ramen, inventaris, aanstraalverlichting, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Nog geen speciale kostbaarhedenverzekering van Donatus? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

Persbericht

Oproep

Samenkomsten Terschelling 2005

De Stichting Gereformeerde Vakantiesamenkomsten Terschelling heeft het voornemen, ook dit seizoen weer samenkomsten te beleggen op het eiland ten behoeve van vakantiegangers en andere belangstellenden. Het gaat om iedere zondag vanaf 1 mei tot en met 11 september (ook Hemelvaartsdag) en de zondagen 16 en 23 oktober van de herfstvakantie. In de perioden buiten de schoolvakanties is het vinden van voorgangers niet altijd eenvoudig, terwijl er vaak voldoende gasten zijn. Iedere broeder, van jong tot oud, geven we daarom in overweging, zich aan te melden.

Graag uw reacties naar:

H.C.Kammeraat, Groene Zoom 18, 2811 VJ Reeuwijk,
tel. 0182-393521,
email: h.c.kammeraat@driestar.nl

**Een kind
door
niemand gezien**

**...maar God
kent zijn naam**

Red een kind van de

STRAAT

Help al mee voor € 9,- of € 18,- per maand

Tel. 038 - 460 46 48

www.redteenkind.org

Redt een Kind helpt al meer dan 36 jaar kinderen in de derde wereld

George Stephensonstraat 11 • 8013 NL Zwolle
E-mail info@redteenkind.org • GIRO 1599333

